

Ireneusz Bittner, *Filozofia człowieka. Zarys dziejów i przegląd stanowisk*, wyd. II poszerzone, Łódź 1997, ss. 252

W dosyć bogatej, także polskiej, literaturze z zakresu antropologii filozoficznej, zjawiała się nowa pozycja książkowa z dziedziny filozofii człowieka, tym razem w łódzkim środowisku uniwersyteckim. Autorem jej jest Ireneusz Bittner. „Zamierzeniem autora – czytamy w »Słowie wstępnym« – było przedstawienie filozoficznej wiedzy o człowieku i etapów jej rozwoju, wskazanie bogactwa historycznie ujawnionych konceptualizacji istoty ludzkiej oraz rozpatrzenie stanowisk objętych zakresem filozofii człowieka” (s. 5).

Autor podzielił pracę na dwie główne części. Pierwsza część ma charakter historyczny. Znajdujemy w niej poglądy tych myślicieli, którzy wyznaczali główne etapy rozwoju myśli antropologicznej, poczynając od antropologii Sokratesa i Platona, a kończąc na nurtach pozytywistycznych i antypozytywistycznych z końca XIX oraz z przełomu XIX i XX wieku (Dilthey i Husserl). Część ta ma sześć rozdziałów. Dwa z nich są poświęcone kolejno okresowi: starożytności i średniowiecza. Natomiast dalsze cztery obejmują prezentację koncepcji człowieka czasów nowożytnych.

Część druga, obejmująca dziewięć dalszych rozdziałów, zawiera prezentację współczesnych orientacji i kierunków filozofii człowieka. Autor posegregował je w następujące grupy: antropologie psychofizyczno-kulturowe, egzystencjalistyczne, personalistyczne, fenomenologiczne, przyrodnicze, psychologiczne oraz kulturocentryczne. W ramach prezentacji poszczególnych grup znajdujemy sporo nazwisk reprezentatywnych dla wymienionych orientacji antropologicznych.

Całość rozważań poprzedzona jest obszernym semantyczno-metodologicznym „Wprowadzeniem”, w którym autor wyjaśnia przede wszystkim pojęcie „antropologii” i „natury ludzkiej”. Kończy się zaś książka „Aneksem”, poświęconym antropologii filozoficznej polskiego romantyzmu. Po „Wprowadzeniu”, piętnastu rozdziałach i „Aneksie” autor zamieszcza wykaz najważniejszych pozycji bibliograficznych dotyczących, poszczególnych sektorów rozważań.

Praca I. Bittnera ma charakter typowo przeglądowy. Stanowi panoramiczny przegląd teorii człowieka, wypracowanych w dziejach filozofii, a także w naszym stuleciu. Autor w zasadzie uwzględnił wszystkie, ujawniające się dziś orientacje antropologiczne. Pobieżna lektura książki wskazuje, że autor przedstawił poszczególne orientacje stosunkowo obiektywnie, nie zachowując uprzedzeń do nikogo. Na uwagę zasługuje to, iż jako człowiek świecki stosunkowo dużo miejsca poświęcił antropologii tomistycznej, reprezentowanej przez M.A. Krapca i antropologii personalistycznej kard. Karola Wojtyły. Można mieć jedynie pretensję, że w pracy brakło miejsca dla uczniów kard. Wojtyły: ks. Tadeusza Stycznia, ks. Andrzeja Szostka, czy Jerzego Gałkowskiego, którzy dziś rozwijają myśl swego „Mistrza”.

Praca może być dużą pomocą zarówno dla studentów jak i wykładowców antropologii filozoficznej. Jej wartość tkwi przede wszystkim w tym, że stanowi dobrą panoramę historycznych i współczesnych koncepcji antropologicznych.

ks. Ignacy Dec